
Pázmány Law Working Papers
2011/31

**Patyi András – Szalay Péter – Varga
Zs. András: Magyarország
alkotmányának szabályozási elvei.
Szakértői változat**

Pázmány Péter Katolikus Egyetem / Pázmány Péter Catholic University
Budapest

<http://www.plwp.jak.ppke.hu/>

Patyi András – Szalay Péter – Varga Zs. András: Magyarország alkotmányának szabályozási elvei. Szakértői változat*

A szabályozás elveivel kapcsolatos általános megfontolások.

- a) Az alkotmány Magyarország legfontosabb jogforrása, a jogrend alapja ugyanakkor nem csak jogszabály, hanem olyan élő keret, amely kifejezi a nemzet és tagjai akaratát, azt a formát, amelyben élni szeretnénk. Legyen rövid, tömör és az államszervezetre vonatkozó szabályok kivételével ünnepléses. Megszövegezésénél arra kell törekedni, hogy ne szoruljon gyakori módosításra.
- b) Ennek érdekében még az államszervezet szabályai között is csak a legfontosabb, úgynevezett garanciális jelentőségű rendelkezések kaphatnak helyet, a részletszabályokat a többi jogszabály közül szintén kiemelkedő – a jelenlévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával elfogadott sarkalatos törvények tartalmazzák.
- c) Az alkotmány legünneplésesebb része a preambulum, amely utal mindazokra az értékekre, amelyeket a nemzet megáéának ismer el. Ezek az értékek azonban akkor kapnak valódi súlyt, ha nem csak a preambulumban jelennek meg, hanem megjelennek vagy visszatükröződnek az alkotmány rendelkezéseiben is. Az első rendelkezéseknek ezért azzal kell kezdődniük, amivel a preambulum véget ér. A preambulumnak tehát nem kell nagyon hosszúnak lennie, olyan tömör szöveget kell tartalmaznia, amit az első rendelkezések bontanak ki.
- d) Az alkotmányozó hatalom az Országgyűlés, de az alkotmányozás alanya – szemben ideiglenes alkotmányban szereplő néppel – a nemzet, amely egyenlő méltóságú tagokból, magyarokból valamint a Magyarországon élő nemzeti és etnikai kisebbségekből áll, de amelynek részei a határon túli magyarok is. Ez a megoldás összevonja a politikai és a kulturális nemzetfogalmat, amelyek közötti különbség a kettős állampolgárság lehetősége miatt egyébként is csökkenni fog.
- e) Az alkotmány tartalmazza a nemzet és alkotmányozó hatalmának letéteményese, az Országgyűlés akaratát, ugyanakkor kifejezi az ezeréves államiság folytonosságát is. Magyarország köztársaság, de a republikanizmus csak egyik az alkotmányban tükröződő alapértékeknek. Az alkotmány címe és rendelkezései is Magyarországról szólnak. Az államforma kérdését az államfői hatalom szabályai jelenítik meg.

PREAMBULUM

A preambulum a Himnusz első sorával, „*Isten áldd meg a magyart*” kezdődjék, mert ezt mondja és éneklí a magyar nemzet évszázadok óta szebb és békésebb jövót, jólétet és nyugalmat remélve.

A preambulum utolsó mondata vezet át a tételes rendelkezésekhez annak többes szám első személyű kijelentésével, hogy *a nemzet és tagjai az Országgyűlés, mint hatalmunk*

---

* Az Országgyűlés Alkotmány-előkészítı Eseti Bizottsága elkészítette és H/2057 számon az Országgyűlés elé terjesztette határozati javaslatát Magyarország Alkotmányának szabályozási elveirıl (<http://www.parlament.hu/irom39/02057/02057.pdf>). A határozati javaslat szövegének kidolgozásában a Bizottság elnökének felkérésére a szerzık szakértıként közreműködtek. Az Országgyűlés 9/2011. (III. 7.) OGY számon határozatot hozott az új Alkotmány elfogadásának előkészítéséről, amely a szabályozási elveken alapul, ezért a szerzıknek immár lehetőségük van arra, hogy a vita befolyásolása nélkül nyilvánosságra hozzák az eredeti, a Bizottság elnökének átadott tervezetük szövegét. A szakértői javaslatot – amely a Bizottság munkacsoportjai anyagának figyelembe vételével készült – annak eredeti formájában (pontatlanságaival együtt) közöljük. Tartalmazza ezért azokat a szabályozási változatokat is, amelyekről a későbbiekben a Bizottság döntést hozott.

letéteményese által Magyarország Alkotmányaként megállapítják, és elrendelik mindazt, amit a következő rendelkezések tartalmaznak.

ALAPELVEK ÉS ALAPVETŐ JOGOK

1. Az új Alkotmány első rendelkezésének a nemzetről, tagjairól, az alkotmányos folytonosságról és a hatalom forrásáról kell szólnia. A rendelkezés kimondja, hogy:

Magyarországon minden hatalom forrása a nemzet, melynek egymásért felelősséggel tartozó tagjai egyenlő és elidegeníthetetlen méltósággal bírnak. Magyarország alkotmányos állami folytonosságát a Szent Korona fejezi ki. A nemzet hatalmával választott képviselői útján, illetve kivételes esetekben közvetlenül él. Magyarország felelősséget visel a határain kívül élő magyarok sorsáért.

2. A következő alapelvként a hatalommegosztást és az államfői szerepet kell rögzíteni az Alkotmányban:

Magyarország az alkotmányozó és törvényalkotó Országgyűlés, a neki felelős, és végrehajtó hatalmát a helyi önkormányzatokkal megosztva gyakorló Kormány, valamint a független és pártatlan, az alkotmányosságot és az alapvető jogokat védeni és kikényszeríteni hivatott bíróságok hatalmának elválasztásán nyugvó független, demokratikus jogállam. Állami egységét az államfő személyesíti meg. Senkinek a tevékenysége sem irányulhat a hatalom erőszakos megszerzésére vagy gyakorlására, illetőleg kizárólagos birtoklására. Az ilyen törekvésekkel szemben törvényes úton mindenki jogosult és egyben köteles fellépni.

3. Szintén az Alkotmány elején kell rendelkezni a nemzeti és állami jelképekről, valamint a nemzeti és állami ünnepekről.

Magyarország nemzeti jelképei a címere, a nemzeti zászlaja, az állami lobogója és a himnusz. A címer hegyes talpú, hasított, tölgyfalombokkal övezett pajzs; első mezeje vörössel és ezüsttel hétszer vágott, második, vörös mezejében zöld hármasként arany koronás kiemelkedő középső részén ezüst kettős kereszt; a pajzsra a magyar Szent Korona nyugszik. Az állami lobogó a nemzeti zászló három, egyenlő szélességű piros, fehér és zöld színű vízszintes sávja, fehér sávjában a címerrel. A himnusz Kölcsey Ferenc Himnusz című költeménye Erkel Ferenc zenéjével. A nemzet ünnepei március 15-e, az 1848-1849-es forradalom és szabadságharc kezdetének, a modern parlamentáris Magyarország megszületésének napja, augusztus 20-a, államalapító Szent István ünnepe, amely hivatalos állami ünnep, valamint október 23-a, az 1956. évi forradalom és szabadságharc kezdetének napja. Magyarország fővárosa Budapest.

4. A jogalanyok, a jogfolytonosság, az állami hatalom gyakorlását szabályozó alapelvet, valamint a nemzeti jelképeket követően szükséges, hogy az Alkotmány létrehozza a jogrendet. Rendelkeznie kell arról, hogy

Az Alkotmány Magyarország alaptörvénye, rendelkezései és az alkotmányos jog szabályai mindenkire egyaránt kötelezőek. A jogalkotás rendjét sarkalatos törvény, a törvényalkotást az Országgyűlés Házaszálya szabályozza.

5. Szintén az Alkotmány első rendelkezései között kell Magyarország és az Európai Unió kapcsolatát rögzíteni:

Magyarország az európai népek szabadságának, jólétének és biztonságának kiteljesedése érdekében közreműködik az európai egység megteremtésében, ezért az Európai Unió szuverén tagjaként, az ebből fakadó jogok gyakorlásához és

kötelezettségek teljesítéséhez szükséges mértékig, sarkalatos törvényben megerősített és kihirdetett nemzetközi szerződés alapján egyes, az Alkotmányból eredő hatásköreit a többi tagállammal közösen gyakorolhatja; e hatáskörgyakorlás megvalósulhat önállóan, az Európai Unió intézményei útján is.

6. Az Európai Unió tagságot követően megkerülhetetlen Magyarország és a nemzetközi közösség kapcsolatának szabályozása:

Magyarország együttműködésre törekszik a világ valamennyi népével, nemzetével és országával, elutasítja a háborút, mint a viták megoldásának eszközét, és tartózkodik más államok függetlensége vagy területi épsége ellen irányuló erőszak alkalmazásától, illetőleg az erőszakkal való fenyegetéstől. Elfogadja ezért a nemzetközi jog általánosan elismert szabályait, biztosítja továbbá vállalt nemzetközi jogi kötelezettségei és saját joga közötti összhangját.

7. Közmegegyezés alakult ki arról, hogy az alapelveket követően rögtön az alapvető jogokat és kötelezettségekről kell rendelkezni. Ezek közül a legfontosabb az általános szabály:

Magyarország elismeri minden ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen szabadságát és alapvető jogait, kiemelt védelemben részesíti a férfi és nő házasságát, mint a személyek legalapvetőbb és legtermészetesebb közösségét és az ezen alapuló családot. A szabadság, az alapvető jogok, a házasság és a család tiszteletben tartása és védelme az állam elsőrendű kötelessége.

8. Az alapvető jogok elismerését és védelmét garantáló szabálynak kell követnie. Ezt célszerű az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett, az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezményben írt korlátozó rendelkezések alkalmazásával megszövegezni.

Az alapvető jogok kötelezettségekkel és felelősséggel járnak. Gyakorlásuk szabályait törvény állapíthatja meg, amely lényeges tartalmukat nem korlátozhatja. Ha az Alkotmány kivételt nem tesz, a törvényes korlátozásnak mások jó hírneve vagy jogai védelme, a nemzet biztonsága, a közbiztonság, a közegészség, az erkölcsök védelme érdekében, e célok eléréséhez szükséges mértékben lehet helye. Az alapvető jogokat nem lehet úgy értelmezni, hogy az bárki számára jogot biztosítana olyan tevékenység folytatására vagy olyan cselekedet végrehajtására, amely más zaklatására, jogainak és szabadságának megsértésére vagy az Alkotmányban meghatározottnál nagyobb mértékű korlátozására irányul.

9. Az alapvető jogok elismerését és védelmét garantáló szabályokat követheti az Alkotmány által közvetlenül és kifejezetten elismert alapvető jogok felsorolása kezdve az élet és méltóság feltétel nélküli elismerésével, az egyenlő jogképességgel.

Minden ember életét, fogantatásától kezdve, védelem illeti meg. Az emberi élet és az emberi méltóság sérthetetlen. Senkit nem lehet kínzásnak, kegyetlen, embertelen, megalázó elbánásnak vagy büntetésnek alávetni, és különösen tilos emberen a hozzájárulása nélkül orvosi vagy tudományos kísérletet végezni. Más jogok gyakorlását törvény az élve megszületéshez kötheti.

Minden ember jogképes. Az emberi, illetve az állampolgári jogok bármely megkülönböztetés, így különösen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül mindenkit megilletnek; az emberek ilyen megkülönböztetését a törvény bünteti. A férfiak és a nők egyenjogúak. Minden

gyermeket megillet a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelem és gondoskodás. Ennek biztosítása érdekében a családhoz nem tartozók jogai korlátozhatók. A szülőket megilleti az a jog, hogy a gyermeküknek adandó nevelést megválasszák; a szülők, gondviselők kötelesek kiskorú gyermekük neveléséről és taníttatásáról gondoskodni. A családok, valamint az anyák és gyermekek támogatásáról és védelméről, törvényben kell rendelkezni.

Mindenkinek joga van a szabadságra és a személyi biztonságra, senkit sem lehet szabadságától másként, mint a törvényben meghatározott okokból és a törvényben meghatározott eljárás alapján megfosztani. Mindenkit megillet a jóhírnévhez, a magánlakás sérthetlenségéhez, valamint a magántitok és a személyes adatok védelméhez való jog. Mindenkit, aki törvényesen tartózkodik Magyarország területén - törvényben meghatározott esetek kivételével - megillet a szabad mozgás és a tartózkodási hely szabad megválasztásának joga, beleértve a lakóhely vagy az ország elhagyásához való jogot is. Senkit nem lehet magyar állampolgárságától önkényesen megfosztani, vagy magyar állampolgárt a Magyar Köztársaság területéről kiutasítani. Magyar állampolgár külföldről bármikor hazatérhet. Minden magyar állampolgár jogosult arra, hogy törvényes külföldi tartózkodásának ideje alatt a Magyarország védelmét élvezze. Az állampolgárságról sarkalatos törvény rendelkezik. A Magyarország területén törvényesen tartózkodó külföldit csak a törvénynek megfelelően hozott határozat alapján lehet kiutasítani.

A bíróság előtt mindenki egyenlő, és mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat, vagy valamely perben a jogait és kötelességeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el. Törvényben meghatározottak szerint mindenki jogorvoslattal élhet az olyan bírósági, közigazgatási és más hatósági döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti. A jogorvoslati jogot - a jogviták ésszerű időn belüli elbírálásának érdekében, azzal arányosan - törvény korlátozhatja. Senki sem tekinthető bűnösnek mindaddig, amíg büntetőjogi felelősségét a bíróság jogerős határozata nem állapította meg. Senkit nem lehet bűnösnek nyilvánítani és büntetéssel sújtani olyan cselekmény miatt, amely az elkövetés idején a magyar jog szerint nem volt bűncselekmény. A bűncselekmény elkövetésével gyanúsított és őrizetbe vett személyt a lehető legrövidebb időn belül vagy szabadon kell bocsátani, vagy bíró elé kell állítani. A bíró köteles az elé állított személyt meghallgatni és írásbeli indokolással ellátott határozatban szabadlábba helyezéséről vagy letartóztatásáról haladéktalanul döntenie. A büntetőeljárás alá vont személyeket az eljárás minden szakaszában megilleti a védelem joga. Senki nem kényszeríthető arra, hogy magára vagy hozzátartozójára terhelő vallomást tegyen. Ez a jog nem mentesít az igazmondási kötelezettség alól. A védő nem vonható felelősségre a védelem ellátása során kifejtett véleménye miatt. Az, aki törvénytelen letartóztatás vagy fogvatartás áldozata volt, kártérítésre jogosult. Az alapvető jogok megsértése miatt keletkezett igények, továbbá a kötelességek teljesítésével kapcsolatban hozott állami döntések elleni kifogások bíróság előtt érvényesíthetők. Mindenkinek joga van arra, hogy egyedül vagy másokkal együttesen írásban kérelmet vagy panaszt terjesszen az illetékes állami szerv elé.

Mindenkinek joga van a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságához. Ez a jog magában foglalja a vallás és a meggyőződés szabad megválasztásának és megváltoztatásának szabadságát, valamint mindenkinek azt a jogát, hogy vallását vagy meggyőződését akár egyénileg, akár másokkal együttesen, nyilvánosan vagy a

magánéletben tanítás, gyakorlás, szertartások végzése útján vagy egyéb módon kinyilvánítsa vagy kinyilvánítását mellőzze. Az egyházak és vallási közösségek önállóak. Az állam és a vallási közösségek, egyházak együttműködését, az egyházak állami elismerését és nyilvántartását sarkalatos törvény szabályozza.

Mindenkinek joga van a szabad véleménynyilvánításra, továbbá a megfelelő tájékoztatáshoz a közügyek tekintetében, valamint arra, hogy a közérdekű adatokat megismerje, illetőleg terjessze. Mindenkinek joga van a békés gyülekezéshez. A szólás, a véleménynyilvánítás, a sajtó és a gyülekezés szabadsága a bizalmas értesülés közlésének megakadályozása, vagy a bíróságok tekintélyének és pártatlanságának fenntartása céljából is korlátozható. A közszolgálati tömegtájékoztatásról, a sajtószabadságról sarkalatos törvény rendelkezik. Magyarország tiszteletben tartja és támogatja a tudományos és művészeti élet szabadságát, a tanszabadságot és a tanítás szabadságát. Tudományos igazságok kérdésében dönteni, kutatások tudományos értékét megállapítani kizárólag a tudomány művelői jogosultak.

Mindenkit megillet a tulajdonhoz való jog, amely a tulajdonosra kötelezettséget is ró. Mindenkit megillet az a jog, hogy halála esetére tulajdonáról rendelkezék, végintézkedés hiányában erről törvény rendelkezik. Törvény szerinti öröklésre elsősorban a vér szerinti leszármazó és a házastárs jogosult, az állam és más személyek csak ezek hiányában. Tulajdont kisajátítani csak kivételesen és közérdekből, másként korlátozni közérdekből, törvényben szabályozott esetekben és módon, teljes, feltétlen és azonnali kártalanítás mellett lehet.

A Magyarországon élő nemzeti és etnikai kisebbségeknek a nemzet hatalmának részeseként joguk van kollektív részvételre a közéletben, saját kultúrájuk ápolásához, anyanyelvük használatához, anyanyelvű oktatáshoz, a saját nyelven való névhasználathoz. Képviseletükre az állam által elismert autonóm intézményeket, helyi és országos önkormányzatokat hozhatnak létre. E jogaik gyakorlásáról sarkalatos törvény rendelkezik.

Mindenkinek joga van a törvény által nem tiltott célra szervezeteket létrehozni, illetőleg azokhoz csatlakozni. A pártok a közakarat kialakítása és kinyilvánítása érdekében az Alkotmány és a törvények tiszteletben tartása mellett szabadon alakulhatnak és szabadon tevékenykedhetnek, de közhatalmat közvetlenül nem gyakorolhatnak. Törvény határozza meg azokat a tisztségeket, közhivatalokat, amelyeket párt tagja vagy tisztségviselője nem tölthet be. Politikai célt szolgáló fegyveres szervezet az egyesülési jog alapján nem hozható létre. A szakszervezetek és más érdekképviseletek védik és képviselik a munkavállalók, illetve tagjaik érdekeit. Az egyesülési jogról, valamint a pártok gazdálkodásáról és működéséről sarkalatos törvény rendelkezik.

Mindenkinek joga van munkája és foglalkozása szabad megválasztásához, munkáért azzal arányosan a másokéval egyenlő bérhez, a pihenéshez, a szabadidőhöz és a rendszeres fizetett szabadsághoz. Mindenkinek joga van ahhoz, hogy gazdasági és társadalmi érdekeinek védelme céljából másokkal együtt szervezetet alakítson vagy ahhoz csatlakozzon, illetve ennek keretében, törvényben meghatározott foglalkozások kivételével a munkavégzést megtagadja.

Mindenki joga van az egészséges környezethez, ezért mindenkinek kötelessége is az élő és élettelen környezet óvása. A testi és lelki egészség biztosítása érdekében az állam törvény alapján gondoskodik a munkavédelemről, az egészségügyi intézmények és az orvosi ellátás megszervezéséről, a sportolás és a rendszeres testedzés biztosításáról, valamint az épített és a természetes környezet védelméről. Törvény rendelkezik a szociális biztonságról; öregség, betegség, rokkantság, özvegység, árvaság és önhibán kívül bekövetkezett munkanélküliség esetén a megélhetést segítő ellátásról, a társadalombiztosítás és a szociális intézmények rendszeréről. Törvény rendelkezik a közművelődésről, az ingyenesen igénybe vehető kötelező iskola-rendszerrel, a képességei szerint mindenki számára hozzáférhető felsőfokú oktatás fenntartásáról.

Minden nagykorú magyar állampolgárnak joga van ahhoz, hogy rátermettségének, képzettségének és szakmai tudásának megfelelően közhivatalt viseljen, az országgyűlési képviselők választásán választó és választható legyen. A választójog általános és egyenlő, gyakorlása közvetlen és titkos. A választójogról sarkalatos törvény rendelkezik, amely a választó jogosultságot nem magyar állampolgárokra is kiterjesztheti.

Magyarország törvényben meghatározott feltételek szerint menedékjogot nyújt azoknak a nem magyar állampolgároknak, akiket hazájukban, illetve a szokásos tartózkodási helyük szerinti országban faji, nemzeti hovatartozásuk, meghatározott társadalmi csoporthoz tartozásuk, vallási, illetve politikai meggyőződésük miatt üldöznek, vagy üldöztetéstől való félelmük megalapozott, és sem származási országuk, sem más ország nem biztosítja védelmüket.

10. Az Alkotmány első részének következő rendelkezései a gazdasági rend szabályait határozzák meg, amelyek között rendelkezni kell a közpénzügyek legfontosabb szabályairól (azzal, hogy a közpénzügyek részletes szabályai a betartásukért felelős törvényhozó és a végrehajtó hatalomról szóló részekben szerepelnek).

Magyarország elismeri és támogatja a vállalkozás jogát és a gazdasági verseny szabadságát, ennek érdekében a köz- és a magántulajdont egyenjogú és egyenlő védelemben részesíti.

A magyar állam tulajdonáról mint nemzeti vagyonról, a kizárólagos állami tulajdonba tartozó, elidegeníthetetlen kincstári vagyontárgyokról, valamint a kizárólagos állami gazdasági tevékenység köréről törvény rendelkezik. A közvagyon és a közpénzek rendeltetése a közérdek szolgálata, a közszükségletek kielégítése, ez azonban nem csökkentheti a nemzet jövő generációinak lehetőségét arra, hogy saját szükségleteiket majd kielégítsék. Az állam gazdálkodó szervezetei a közpénzekkel és a közvagyonnal a törvények előírásai szerint, hatékonyan kötelesek gazdálkodni, ezért elszámolási felelősséggel tartoznak. Az állami feladatok ellátása érdekében állami pénzügyi intézményrendszer működik.

Minden természetes személy, jogi személy és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet köteles jövedelmi és vagyoni viszonyainak megfelelően a közterhekhez hozzájárulni. Sarkalatos törvény kivételesen indokolt esetben visszamenőleges, de a jövedelem mértékét el nem érő kötelezettséget is megállapíthat.

10. Végül az általános rendelkezések a rendkívüli jogrend szabályaival zárulnak.

Hadiállapot vagy idegen hatalom fegyveres támadásának közvetlen veszélye esetén az Országgyűlés kihirdeti a rendkívüli állapotot, és Honvédelmi Tanácsot hoz létre. Az alkotmányos rend megdöntésére vagy a hatalom kizárólagos megszerzésére irányuló fegyveres cselekmények, továbbá az élet- és vagyónbiztonságot tömeges méretekben veszélyeztető, fegyveresen vagy felfegyverkezve elkövetett súlyos erőszakos cselekmények, elemi csapás vagy ipari szerencsétlenség esetén szükségállapotot hirdet ki; külső fegyveres támadás veszélye esetén vagy szövetségi kötelezettség teljesítése érdekében pedig meghatározott időre kihirdeti vagy meghosszabbítja a megelőző védelmi helyzetet, és felhatalmazza a Kormányt a szükséges intézkedések megtételére. Ezekhez a döntésekhez a jelenlévő országgyűlési képviselők kétharmadának a szavazata szükséges.

Ha az Országgyűlés e döntések meghozatalában akadályoztatva van – nem ülészik, és összehívása az idő rövide, továbbá a hadiállapotot, a rendkívüli állapotot vagy a szükségállapotot kiváltó események miatt elháríthatatlan akadályba ütközik –, az államfő jogosult a hadiállapot kinyilvánítására, a rendkívüli állapot kihirdetésére és a Honvédelmi Tanács létrehozására, továbbá a szükségállapot kihirdetésére. Az akadályoztatás tényét, továbbá a hadiállapot kinyilvánításának, a rendkívüli állapot vagy a szükségállapot kihirdetésének indokoltságát az Országgyűlés elnöke, az Alkotmánybíróság (Kúria) elnöke és a miniszterelnök együttesen állapítja meg.

Rendkívüli állapot idején a Honvédelmi Tanács gyakorolja az Országgyűlés által rá átruházott és az államfői jogokat, valamint a Kormány jogait. A Honvédelmi Tanács elnöke a köztársasági elnök, tagjai: az Országgyűlés elnöke, az Országgyűlésben képviselttel rendelkező pártok képviselőcsoportjainak vezetői, a miniszterelnök, a miniszterek és tanácskozási joggal a Honvéd Vezérkar főnöke. A Honvédelmi Tanács rendeletet alkothat, ebben egyes törvények alkalmazását felfüggesztheti, illetőleg törvényi rendelkezésektől eltérhet, továbbá egyéb különleges intézkedéseket hozhat, az Alkotmány alkalmazását és az Alkotmánybíróság) Kúria működését azonban nem függesztheti fel. Szükségállapot idején a külön törvényben megállapított rendkívüli intézkedéseket rendeleti úton a köztársasági elnök vezeti be. A rendkívüli jogrend további szabályait sarkalatos törvény rögzíti.

A haza védelme minden magyar állampolgárának kötelessége. Sarkalatos törvényben meghatározott esetekben, törvényben meghatározottak szerint a Magyarország területén lakóhellyel rendelkező, nagykorú magyar állampolgárokat polgári védelmi kötelezettség és honvédelmi munkakötelezettség, a férfiakat hadkötelezettség terheli. Akinek lelkiismereti meggyőződése a katonai szolgálat teljesítésével összeegyeztethetetlen, polgári szolgálatot teljesít. A természetes személyek, a jogi személyek és a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek gazdasági és anyagi szolgáltatás teljesítésére kötelezhetőek. Békeidőben Magyarország önkéntes haderőt tart fenn, az ebbe való felvételre önkéntes döntés alapján alkalmassága esetén minden magyar állampolgár jogosult.

AZ ÁLLAMFŐI HATALOM

1. A köztársasági elnök jogállását, funkcióját a jelenlegi szabályok figyelembe vételével kell meghatározni.

Magyarország államfője a köztársasági elnök, aki kifejezi a nemzet egységét és örökdi az államszervezet demokratikus működése felett, s akinek személye sérthetetlen.

Ebben a körben garanciális szabályként indokolt rögzíteni, hogy a köztársasági elnöki tisztség összeegyeztethetetlen minden más állami, társadalmi, valamint politikai tisztséggel, megbízáttal; a köztársasági elnök egyéb kereső foglalkozást nem folytathat, és egyéb tevékenységéért – a szerzői jogi védelem alá eső tevékenységet kivéve – díjazást nem fogadhat el.

Egyebekben rögzítse az Alkotmány, hogy a köztársasági elnök tiszteletdíjáról, kedvezményeiről, továbbá az őt megillető költségtérítés összegéről, személyének sérthetlenségére tekintettel büntetőjogi védelméről az Országgyűlés külön, sarkalatos törvényben rendelkezék.

2. A köztársasági elnök megválasztása és megbízásának megszűnése:

Köztársasági elnökké az a magyar állampolgár legyen megválasztható, aki választójoggal rendelkezik, és a választás napjáig betölti harmincötödik életévét. A köztársasági elnöki megbízatást egy személy legfeljebb két mandátumra terjedő alkalommal tölthessen be, azaz a köztársasági elnököt legfeljebb egy alkalommal legyen lehetséges újraválasztani. A köztársasági elnök megválasztását a jelenlegi szabályok szerinti jelölés előzze meg. A köztársasági elnök választását az Országgyűlés elnöke tűzze ki.

„A” változat:

A köztársasági elnököt az Országgyűlés választja meg. Megválasztásához az első és a második fordulóban az összes képviselő kétharmadának szavazata, a harmadik és a további fordulóban az összes képviselő többségének (több, mint felének) szavazata szükséges. A választást legkorábban a köztársasági elnök megbízatása lejártát megelőző hatvanadik, legkésőbb pedig a megbízatás lejártát megelőző harmincadik napon meg kell tartani. A köztársasági elnök mandátumának időtartama öt év.

„B” változat

A köztársasági elnököt az Országgyűlés két háza együttes ülésen választja meg. Megválasztásához az első és a második fordulóban az összes képviselő, valamint a második kamara összes tagja együttesen számított kétharmadának szavazata, a harmadik és a további fordulóban az összes képviselő, valamint a második kamara összes tagja együttesen számított többségének (több, mint felének) szavazata szükséges. A választást legkorábban a köztársasági elnök megbízatása lejártát megelőző hatvanadik, legkésőbb pedig a megbízatás lejártát megelőző harmincadik napon meg kell tartani. A köztársasági elnök mandátumának időtartama öt év.

A köztársasági elnök megbízatása megszűnik a megbízatás idejének lejártával, az elnök halálával, a feladatkör ellátását kilencven napon túl lehetetlenné tevő állapottal, az összeférhetetlenség kimondásával, lemondással, valamint az elnöki tisztségtől való megfosztással.

3. Az államfő meglévő jelenlegi jogosítványai nem igényelnek alapvető változtatást.

Így maradjanak fenn a köztársasági elnöknek az Országgyűléssel (általános választás kitézése, alakuló ülés összehívása, részvétel, felszólalás az Országgyűlésben, rendkívüli ülés kezdeményezése, az Országgyűlés által elfogadott törvény újabb megfontolásra történő egyszeri visszaküldése, az Országgyűlés feloszlata,

népszavazás kezdeményezése), a Kormánnyal (javaslattétel a miniszterelnök személyére, miniszterek és államtitkárok kinevezése, felmentése), a külpolitikával (az állam képvisellete, nemzetközi szerződések megkötése, nagykövetek, követek kinevezése), az igazságszolgáltatással (bírák, legfőbb ügyész helyettesek kinevezése), az európai parlamenti választások kitűzésével, az önkormányzati képviselők és polgármesterek általános választásának kitűzésével, valamint az országos népszavazás időpontjának kitűzésével kapcsolatos jogosítványai.

Változatlanul tartozzék az elnök jogkörébe az állampolgári jogok biztosainak jelölése, a tábormokok kinevezése és a külön törvényben meghatározott tisztséget betöltők (pl. az állami felsőoktatási intézmények egyetemi és főiskolai tanárai) kinevezése, illetve (pl. az állami egyetemek rektorainak, valamint az állami főiskolák főigazgatóinak) tisztségükben megerősítése, a címek, a kitüntetések adományozása, az egyéni kegyelmezés és a törvényben meghatározott állampolgársági ügyekben való döntés.

A törvényalkotást illetően kerüljön az Alkotmányba az elnök joga arra, hogy a már elfogadott törvényt megfontolás céljából visszaküldje az Országgyűléshez, illetőleg alkotmányossági vizsgálat céljából megküldje az Alkotmánybírósághoz. Itt szükséges szabályozni a köztársasági elnök azon kötelezettségét is, hogy gondoskodjék az Országgyűlés által elfogadott törvény kihirdetéséről rendes eljárás (a részére történt megküldés napját követő harminc napon belül), illetőleg sürgősségi eljárás (a részére történt megküldés napját követő tizenöt napon belül) keretében. Ebben a körben szűnjön meg a köztársasági elnök törvénykezdeményezési joga.

A honvédelemmel kapcsolatban a főparancsnoki jogkör megmarad abban a körben, ahogyan erről a külön törvény, vagy törvények rendelkeznek.

A rendkívüli állapotot és a szükségállapotot az Országgyűlés akadályoztatása esetén továbbra is a köztársasági elnök legyen jogosult és köteles kihirdetni (az államfő további szerepéről azonban a különleges helyzetekről szóló külön törvények rendelkezései szólnak részletesen.)

A köztársasági elnök önkormányzatokkal kapcsolatos feladata változtatást nem igényel.

Az Alkotmány a köztársasági elnök feladatainak és hatásköreinek részletes felsorolását követően tartalmazzon olyan klauzulát, amely lehetővé teszi a törvényhozó számára, hogy külön törvényben más feladatot és hatáskört is meghatározzon a köztársasági elnök számára, továbbá a fentebb leírottak közül tételesen határozza meg azokat a feladatköröket és hatásköröket, amelyek gyakorlása során az elnök aktusainak érvényességéhez a miniszterelnök, vagy a Kormány más tagjának ellenjegyzése szükséges. A miniszteri ellenjegyzést igénylő javaslatok aláírásáról – az általános szabályoknak megfelelően - a köztársasági elnöknek 30 napon belül döntenie kell.

Az Alkotmány a köztársasági elnök feladatainak és hatásköreinek részletes felsorolásáról szóló részében tartalmazzon olyan klauzulát, amely szerint a köztársasági elnök a Kormány (miniszterelnök, illetve miniszter) által a köztársasági elnökhöz benyújtott, valamely személynek valamely tisztség betöltéséhez szükséges kinevezésére irányuló javaslatának teljesítését csak abban az esetben tagadhatja meg,

ha a javaslat jogszabályba ütközik, illetve a javaslat teljesítése olyan eredményre vezetne, amely az államszervezet demokratikus működését súlyosan zavarná. Amennyiben a Kormány (miniszterelnök, illetve miniszter) által a köztársasági elnökhöz benyújtott javaslat valakinek a kitiüntetésére vonatkozik, annak teljesítését a köztársasági elnök abban az esetben tagadhassa meg, ha a javaslat teljesítése Alkotmány által védett érték sérelmére vezetne.

4. A köztársasági elnök helyettesítése, valamint felelőssége:

Abban az esetben, ha a köztársasági elnök feladatai ellátásában átmenetileg akadályoztatva van, az akadályoztatás elhárultáig, vagy ha a köztársasági elnök megbízatása bármely okból idő előtt megszűnik, az új köztársasági elnök hivatalba lépéséig, a köztársasági elnök feladatai és hatáskörei vonatkozásában a köztársasági elnök jogköreit az Országgyűlés elnöke (két kamara létének esetén az első kamara, avagy a képviselőház elnöke) gyakorolja minden korlátozás nélkül. Az Országgyűlés elnöke (az első kamara, avagy a képviselőház elnöke) a köztársasági elnököt helyettesítő időszakban képviselői jogait nem gyakorolja, az Országgyűlésben feladatát az Országgyűlés által kijelölt alelnök látja el.

Szabályozni kell az alkotmányban a köztársasági elnök jogi felelősségre vonásának lehetőségét. Ha az elnök alkotmány- vagy törvénysértést követ el, az Országgyűlés kezdeményezheti az Alkotmánybíróságnál a felelősségre vonást. Ha az Alkotmánybíróság az elnök felelősségét megállapítja, egyéb joghátrányok megállapítása mellett megfoszthatja őt tisztségétől is. A köztársasági elnök felelősségre vonásának szabályairól külön törvényben kell rendelkezni.

A TÖRVÉNYHOZÓ HATALOM

1. Az Országgyűlés alkotmányos szerepe

Az Országgyűlés alkotmányos szerepét akként kell megfogalmazni, hogy a Magyar Köztársaságban a nép közvetett hatalomgyakorlásának legfőbb alkotmányos szerve az Országgyűlés, mely a népképviselő elvének alapján gyakorolja a törvényhozó hatalmat, és a végrehajtó hatalom ellenőrzését.

2. Az Országgyűlés létrejötte és szervezete

„A” változat

Az Országgyűlés egykamarás legyen, amely a népképviselői elv szerinti, általános, egyenlő, közvetlen és titkos választójog alapján jön létre, mint négy esztendőre választott testület.

Az Alkotmányban az Országgyűlés szervezetére és működésére vonatkozóan csak a legfontosabb szabályok (így a tisztségviselők – az Országgyűlés elnöke, alelnökei, jegyzői - megnevezése, az Országgyűlés megbízatásának kezdete és megszűnésének módjai, illetve ehhez kapcsolódóan a megbízatás megszűnésének ideje, a megbízatásnak a rendkívüli állapot vagy a szükségállapot idején megvalósuló felélése) legyenek meghatározva azzal, hogy az Országgyűlés működésének részleteit a jelenlévő képviselők kétharmadának többségével elfogadott Házsabály tartalmazza.

Kifejezetten tartalmazza viszont az Alkotmány a képviselőknek a törvényalkotással és a végrehajtó hatalom ellenőrzésével kapcsolatos legfontosabb jogait, így a törvénykezdeményezés, az interpelláció, valamint a kérdés jogát.

„B” változat

Az Országgyűlés kétkamarás parlament legyen.

Az első kamara neve Képviselőház, amely a népképviselési elv szerinti, általános, egyenlő, közvetlen és titkos választójog alapján jön létre, mint négy esztendőre választott testület. A költségvetés és annak végrehajtásáról szólótörvények elfogadása, illetve a Kormánnyal kapcsolatos bizalmi kérdések eldöntése a Képviselőház kizárólagos hatáskörébe tartozzék.

Az Alkotmányban az Országgyűlés szervezetére és működésére vonatkozóan csak a legfontosabb szabályok (így a tisztségviselők – az Országgyűlés elnöke, alelnökei, jegyzői - megnevezése, az Országgyűlés megbízatásának kezdete és megszűnésének módjai, illetve ehhez kapcsolódóan a megbízatás megszűnésének ideje, a megbízatásnak a rendkívüli állapot vagy a szükségállapot idején megvalósuló feléledése) legyenek meghatározva azzal, hogy az Országgyűlés működésének részleteit a Képviselőházban jelenlévő képviselők kétharmadának többségével elfogadott Hárszabály, illetőleg a második kamara tagjainak az Országgyűlés működésével kapcsolatos jogait második kamarában jelenlévő felsőházi tagok (vagy szenátorok) kétharmadának többségével elfogadott Hárszabály tartalmazza.

Kifejezetten tartalmazza viszont az Alkotmány a képviselőknek (az első kamara tagjainak) a törvényalkotással és a végrehajtó hatalom ellenőrzésével kapcsolatos legfontosabb jogait, így a törvénykezdeményezés, az interpelláció, valamint a kérdés jogát.

A második kamara neve Felsőház (vagy Szenátus), melynek összetételéről, megbízatásának létrejöttéről és megszűnéséről külön sarkalatos törvény rendelkezik. E külön sarkalatos törvénynek biztosítania kell a legjelentősebb társadalmi súllyal rendelkező egyházak, a nemzeti és etnikai kisebbségek, közttestületek (Magyar Tudományos Akadémia, kamarák), egyetemek, kiemelkedő súllyú társadalmi szervezetek képviseletét, továbbá meg kell jelenítenie a területi érdekeket a megyei önkormányzatok reprezentációja, vagy a megyében közvetlenül választott tagok útján. E külön sarkalatos törvénynek lehetővé kell tennie, hogy az államfő korlátozott számban a második kamarába delegálhasson olyan személyeket, akik a tudományos, kulturális és a politikai élet legkiemelkedőbb személyiségei.

A második kamara a Képviselőház külön sarkalatos törvényben meghatározott döntéseivel szemben egyszeri vétőjogot gyakorolhat.

E külön sarkalatos törvénynek és az Alkotmány Országgyűlésről rendelkező részének együttesen, azonos időpontban kell hatályba lépnie.

3. Az Országgyűlés feloszlata és feloszlása

„A” változat

A köztársasági elnök – a választások kitűzésével egyidejűleg - abban az esetben oszlathassa fel az Országgyűlést, ha az Országgyűlés – ugyanazon Országgyűlés megbízatásának idején (?) – tizenkét hónapon belül legalább három esetben vonja meg a bizalmat a Kormánytól, ha az Országgyűlés a költségvetést a tárgyév megelőző év december 31. napjáig nem fogadja el, illetőleg, ha új miniszterelnök választása esetén az államfő által javasolt személyt az első javaslat megtételétől számított negyven napon belül az Országgyűlés nem választja meg.

Az Országgyűlés kimondhatja feloszlását megbízatásának lejártja előtt is.

„B” változat

A köztársasági elnök – a választások kitűzésével egyidejűleg - abban az esetben oszlathassa fel az Országgyűlést, ha az Országgyűlés – ugyanazon Országgyűlés

megbízatásának idején (?) – tizenkét hónapon belül legalább három esetben vonja meg a bizalmat a Kormánytól, ha az Országgyűlés a költségvetést a tárgyévvel megelőző év december 31. napjáig nem fogadja el, illetőleg, ha új miniszterelnök választása esetén az államfő által javasolt személyt az első javaslat megtételétől számított negyven napon belül az Országgyűlés nem választja meg, továbbá – kivételesen – abban az esetben is, ha a köztársasági elnök megítélése szerint ez az aktus olyan alkotmányossági- és politikai válság feloldását szolgálja, amely általános bizalomvesztésből fakad.

Az Országgyűlés kimondhatja feloszlását megbízatásának lejárta előtt is.

4. Az Országgyűlés működésének alapelvei

Az Országgyűlés ülései nyilvánosak, de a Házsabály rendelkezéseinek megfelelően zárt ülés tartásáról is dönthetnek a képviselők.

Az Országgyűlés akkor határozatképes, ha a képviselők többsége (több, mint fele) jelen van. Ha az Alkotmány, vagy a Házsabály, illetőleg törvény nem az összes képviselő, hanem a jelenlévő képviselők meghatározott hányadának szavazatához köti egy döntés érvényességét, azon mindig a határozatképességhez szükséges jelenlévők hányadát kell érteni.

Új Alkotmány elfogadásához, az Alkotmány megváltoztatásához, valamint az Alkotmányban meghatározott egyes döntések meghozatalához valamennyi országgyűlési képviselő kétharmadának szavazata szükséges.

Az Országgyűlés működésének részletes szabályait, valamint tárgyalási rendjét a jelenlévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával elfogadott Házsabályban állapítja meg.

Törvényt a Kormány, minden országgyűlési bizottság, illetőleg bármely országgyűlési képviselő kezdeményezhet. A törvényhozás joga az Országgyűlést illeti meg.

Az elfogadott törvényt az Országgyűlés elnöke hitelesítő aláírásával látja el, kihirdetéséről a köztársasági elnök gondoskodik.

Az Országgyűlés a köztársasági elnök által visszaküldött törvényt köteles újra tárgyalni és arról új határozatot hozni.

5. Az Országgyűlés feladatai és hatáskörei

Az Alkotmány – a jelenlegi szabályozás alapvető változtatása nélkül - jelölje meg az Országgyűlés feladat- és hatásköreit az Alkotmány megalkotásával, valamint a törvényalkotással, a háborúról és békéről szóló döntésekkel, a költségvetéssel, az országos népszavazás elrendelésével, a kiemelkedően fontos nemzetközi szerződések megkötésével, a Kormány megalakulásával, ellenőrzésével, a Kormánnyal kapcsolatos bizalmi kérdésekben való döntésekkel, a magyar honvédség alkalmazásával, az ország szuverenitását érintő más katonai csapatmozgásokkal, így az idegen katonai erő Magyarország területére beengedésével, a rendkívüli helyzetekkel, a költségvetés elfogadásával és a zárszámadással, az önkormányzatokkal, továbbá az egyes tisztségviselők (közjogi méltóságok) megválasztásával kapcsolatban.

Az Országgyűlés az állami költségvetésről minden évben törvényt alkot. A törvényjavaslatot a Kormány szeptember 30-ig (a választások évében október 31-ig) készíti el, és nyújtja be az Országgyűlésnek. A költségvetésben érvényesíteni kell az áttekinthetőség és az ésszerű részletesség elvét. A költségvetés december 31-ig történő elfogadásával az Országgyűlés felhatalmazza a Kormányt a bevételek beszédésére és a jóváhagyott kiadások teljesítésére (appropriáció). Amennyiben a költségvetés az év végéig nem születik meg, az Országgyűlés az átmeneti gazdálkodásról alkot törvényt

(indemnitás). Ha a költségvetési törvény az aktuális pénzügyi év kezdetéig nem született meg, és az Országgyűlés az átmeneti gazdálkodásról sem rendelkezett, a Kormány jogosult a bevételeket a hatályos törvények szerint beszedni, és az előző évre jóváhagyott költségvetési kiadási előirányzatok korlátai között időarányos kifizetéseket teljesíteni (ex-lex). Amennyiben a költségvetés a pénzügyi év március 31-ig sem születik meg, a köztársasági elnök feloszlatja az Országgyűlést. A Kormány az állami költségvetést a hatékony közpénzkezelés elvének szem előtt tartásával hajtja végre. A végrehajtásról zárszámadásban számol el, melynek elfogadásával az Országgyűlés felmenti a gazdálkodás felelőssége alól.

Figyelemmel arra, hogy az Országgyűlés feladatai és hatáskörei az Alkotmányban nem sorolhatók fel kifejezett taxatív jelleggel, az Alkotmány ebben a részében utalni kell arra, hogy az Országgyűlés hatásköreit törvény bővítheti.

6. A képviselők

„A” változat

Az országgyűlési képviselők képviselői tevékenységüket a szabad mandátum elve alapján, az egész nemzet képviseletében, a köz érdekében eljárva látják el, az országgyűlési képviselő tevékenységére nézve nem utasítható.

Az országgyűlési képviselőt az Országgyűlés integritásának védelme érdekében mentelmi jog illeti meg.

A mentelmi jog részletes szabályairól, valamint a képviselők jogállásának egyéb szabályairól, illetőleg a képviselői összeférhetetlenség szabályairól a jelenlévő képviselők kétharmadával elfogadott sarkalatos törvény rendelkezik.

Az országgyűlési képviselő megbízatása továbbra is az Országgyűlés működésének befejeződésével, a képviselő halálával, összeférhetetlenségének kimondásával, lemondással, valamint a választójog elvesztésével szűnik meg. Az összeférhetetlenség kérdésében az Országgyűlés a jelenlévő képviselők kétharmadának szavazatával dönt. Az országgyűlési képviselő lemondása egyoldalú nyilatkozat, melynek érvényességéhez az Országgyűlés elfogadó nyilatkozata nem szükséges.

„B” változat

Az országgyűlési képviselők képviselői tevékenységüket a szabad mandátum elve alapján, az egész nemzet képviseletében, a köz érdekében eljárva látják el, az országgyűlési képviselő tevékenységére nézve nem utasítható.

A második kamara tagja az általa megjeleníteni rendelt érték vagy érdek képviseletét a köz érdekével összhangban valósítja meg, egyebekben mandátumának jellegéről a második kamara összetételét meghatározó sarkalatos törvény rendelkezik

Az országgyűlési képviselőt, valamint a második kamara tagját az Országgyűlés integritásának védelme érdekében mentelmi jog illeti meg.

A képviselő mentelmi jogának részletes szabályairól, valamint a képviselők jogállásának egyéb szabályairól, illetőleg a képviselői összeférhetetlenség szabályairól a jelenlévő képviselők kétharmadával elfogadott sarkalatos törvény rendelkezik.

A második kamara tagja mentelmi jogának részletes szabályairól, jogállásának egyéb szabályairól, illetőleg a második kamara tagjának összeférhetetlenségi szabályairól a jelenlévő képviselők kétharmadával elfogadott sarkalatos törvény rendelkezik.

Az országgyűlési képviselő, illetőleg a második kamara tagja megbízatása az Országgyűlés működésének befejeződésével, a képviselő, vagy a második kamara tagjának halálával, összeférhetetlenségének kimondásával, lemondással, valamint a

választójog elvesztésével szűnik meg. Az összeférhetetlenség kérdésében országgyűlési képviselő esetében a képviselőház (első kamara) a jelenlévő képviselők kétharmadának szavazatával, míg a második kamara tagjának esetében a második kamara jelenlévő tagjai kétharmadának szavazatával dönt. Az országgyűlési képviselő, valamint a második kamara tagjának lemondása egyoldalú nyilatkozat, melynek érvényességéhez az Országgyűlés elfogadó nyilatkozata nem szükséges.

7. Az alkotmányozó és törvényhozó hatalom letéteményese, az Országgyűlés mellett rendelkezni szükséges annak elkülönült szerveiről, az Állami Számvevőszékről és az országgyűlési biztos(ok)ról.

Az Állami Számvevőszék az Országgyűlésnek az államháztartással való gazdálkodás törvényességét, célszerűségét és eredményességét ellenőrző szerve. Az Állami Számvevőszék megvizsgálja az állami költségvetés felhasználásának szükségességét és célszerűségét, ellenőrzi az állami költségvetés végrehajtásáról készített zárszámadást; ellenőrzi az állami vagyon kezelését, az állami tulajdonban lévő vállalatok, vállalkozások vagyonérték-megőrző és vagyongyarapító tevékenységét, valamint ellátja a törvénnyel hatáskörébe utalt egyéb feladatokat. Az Állami Számvevőszék az általa végzett ellenőrzésekről jelentésben tájékoztatja az Országgyűlést; a jelentést nyilvánosságra kell hozni. Az Állami Számvevőszék elnöke a zárszámadás ellenőrzéséről készült jelentést a zárszámadással együtt terjeszti az Országgyűlés elé. Az Állami Számvevőszék elnökének megválasztásához az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges. Az Állami Számvevőszék szervezetéről és működésének alapelveiről szóló sarkalatos törvény rendelkezik.

Az alkotmányos jogokat a közhatalom gyakorlásával és a közszolgáltatások biztosításával összefüggésben ért visszasságok kivizsgálása vagy kivizsgáltatása és általános vagy egyedi orvoslásuk kezdeményezése érdekében a köztársasági elnök javaslatára az Országgyűlés kizárólag neki felelős országgyűlési biztost választ a képviselők kétharmadának szavazatával. Az országgyűlési biztos eljárása ingyenes, azt törvényben meghatározott esetekben bárki kezdeményezheti. Az országgyűlési biztos tevékenységének tapasztalatairól évente beszámol az Országgyűlésnek. Az országgyűlési biztos jogállásáról és eljárásáról sarkalatos törvény rendelkezik.

8. A törvényhozó hatalommal összefüggésben rendelkezni szükséges ennek kivételes formáiról, a népszavazásról és a népi kezdeményezésről.

A törvényhozás kivételes formájaként népszavazás tartható az Országgyűlés (országos népszavazás) és a helyi önkormányzatok (helyi népszavazás) hatáskörébe tartozó kérdésben, továbbá ennek megvitatása kezdeményezhető. Nem lehet országos népszavazást tartani a költségvetésről és végrehajtásáról, a központi adónemekről és illetékekről, a vámokról, valamint a helyi adók központi feltételeiről szóló törvények tartalmáról, a hatályos nemzetközi szerződésből eredő kötelezettségekről, illetve az e kötelezettségeket tartalmazó törvények tartalmáról, az Alkotmány módosításáról, az Országgyűlés hatáskörébe tartozó személyi és szervezeti kérdésekről, az Országgyűlés feloszlásáról, a Kormány programjáról, hadiállapot kinyilvánításáról, rendkívüli állapot és szükségállapot kihirdetéséről, a Magyar Honvédség külföldi vagy országban belüli alkalmazásáról, valamint a közkegyelem gyakorlásáról. Az országos népszavazás eredménye – ha azon a szavazásra jogosultak törvényben meghatározott arányban részt vesznek – az Országgyűlésre kötelező. A helyi népszavazás eredménye az önkormányzatra kötelező. A népszavazás és a népi kezdeményezés szabályairól sarkalatos törvény rendelkezik.

A VÉGREHAJTÓ HATALOM

1. Az alkotmány a Kormány feladatait a legfontosabb feladatok (törvények végrehajtása, az állami általános és szakágazati politika irányainak meghatározása és azok érvényesítése, a honvédelmi és a belső rendvédelmi tevékenység ellátása, a helyi önkormányzatok működése feletti törvényességi ellenőrzés biztosítása) megjelölésével határozza meg, a feladatok részletezésének mellőzésével. Az alkotmány speciális szabályként tartalmazza a honvédség irányításának és alkalmazásának szabályait.

Az alkotmány rendelkezik arról, hogy a rendészeti szerveket, melyek feladata a közbiztonság, a belső rend és az államhatár védelme, a Kormány irányítja, működésüket pedig sarkalatos törvény szabályozza.

A Kormány a miniszterelnökből és a miniszterekből álló testület. A minisztériumok felsorolását törvény tartalmazza. A Kormány központi (országos) közigazgatási szervezeti rendszer felépítését az alkotmány és a törvények keretei között maga határozza meg.

A Kormány alkotmányos feladatkörében vagy törvény felhatalmazása alapján rendeleteket bocsát ki, amelyet a miniszterelnök ír alá. A Kormány rendelete törvénnyel nem lehet ellentétes. Saját működését és az irányítása alá rendelt szervek tevékenységét határozattal szabályozza.

A Kormány megalakításának szabályai változtatást nem igényelnek. Megbízatása megszűnésének jelenlegi alkotmányos szabályai annyiban változnak, hogy a képviselők által kezdeményezhető bizalmatlansági indítvány előterjesztéséhez új miniszterelnök jelölésére nincs szükség, és elfogadása nem jár együtt új miniszterelnök megválasztásával. Az indítványt a képviselők egyharmada terjesztheti elő, egy ülés alatt egy képviselő csak egy bizalmatlansági indítvány kezdeményezésének lehet részese.

A Kormány megbízatásának megszűnése esetén az új Kormány megalakulásáig a Kormány ügyvezető kormányként jár el. Az ezzel kapcsolatos további szabályozás részleteit – ide értve a miniszterelnöki jogkör gyakorlását is – törvény szabályozza.

A miniszterelnök vezeti a Kormány üléseit, a Kormány programjának keretei között megjeleníti és képviseli a Kormány politikáját, és összehangolja a Kormány tevékenységét. Működéséért az Országgyűlésnek felelősséggel tartozik. A miniszterek a jogszabályok rendelkezéseinek és a Kormány határozatainak megfelelően vezetik az államigazgatás feladatkörükbe tartozó ágait és irányítják az alájuk rendelt szerveket. A tárca nélküli miniszterek ellátják a Kormány által meghatározott feladatokat. A miniszterek a Kormánynak és az Országgyűlésnek felelősséggel tartoznak. A Kormány tagjai részt vehetnek és felszólalhatnak az Országgyűlés ülésein.

A Kormány tagjai törvényben vagy kormányrendeletben kapott felhatalmazás alapján feladatkörükben eljárva rendeletet adnak ki, amelyek törvénnyel és kormányrendelettel nem lehetnek ellentétesek.

A Kormány tagjai és az államtitkárok jogállását, díjazását, továbbá felelősségre vonásuk módját törvény szabályozza.

2. A közigazgatásról szóló fejezet bevezető rendelkezései között célszerű elhelyezni az állam területi beosztásának jelenleg a helyi önkormányzati fejezetben szereplő szabályait. Bár ez a beosztás az igazságszolgáltatás számára is alapul szolgál, az Alkotmányban a közigazgatási fejezet az, ahol ez először felmerül és szabályozandó. A területi beosztás rögzítése ugyanakkor nem tartalmaz hatásköri szabályokat, azok az egyes területszervezési döntésre felhatalmazott szerveknél (államfő, Országgyűlés, Kormány és annak tagja) szerepelnek. Az egyes területi egységek számát (a főváros kivételével) és méretét az Alkotmány nem rögzíti, ugyancsak nem szabályozza a területfelosztásnál az egyes területi egységek altípusait (pl. megyei jogú város). Az Alkotmány utaljon arra, hogy a hagyományokon nyugvó területbeosztás alapvető célja a hatékony közigazgatás és állami működés elérése.

A hatékony közigazgatási működés érdekében és államszervezési hagyományinkat követve Magyarország területe a fővárosra, megyékre, városokra és községekre tagozódik. A főváros kerületekből áll, a városokban kerületek alakíthatók. Törvény kivételesen ettől eltérő, területközi egységekben is megszervezheti a közigazgatás egyes szerveit.

3. Nem mond ellent a rövid alkotmány iránti szabályozási igénynek, ha az új szöveg utal a közigazgatás alapvető alrendszerére és nemcsak a hatásköri szabályok és a rendszertani értelmezés alapján különül el egymástól az államigazgatás és az önkormányzás, azon belül a területi alapú önkormányzás. Ebben a fejezetben helyezhetők el a Kormány irányítása alól kivont autonóm államigazgatási szervekre vonatkozó (vagy adott esetben csak utaló) szabályok, melyben a szerveket nem, csak a működési körükbe tartozó alapjogot vagy feladatot jelöli meg az Alkotmány.

A közigazgatás egyes ágai és szervei a Kormány vagy annak tagja közvetlen irányítása alatt működnek (államigazgatás), a helyi önkormányzatok, valamint a külön törvénnyel létesített más önkormányzati szervek működésükben önállóak. Törvény valamely államigazgatási szerv esetében – az általa ellátandó hatáskör jellegére tekintettel, kivételesen – a Kormány irányítási jogkörét megoszthatja vagy el is vonhatja. Ilyen szerv lehet különösen a gazdasági verseny tisztaságával, a közbeszerzésekkel, a véleménynyilvánítás szabadságával kapcsolatos államigazgatási feladatokat ellátó szerv.

4. A helyi önkormányzás a magyar alkotmány hagyományainak őrzője, egyben a választópolgárok közügyek intézésében való részvételének alapvető formája, s mint ilyen alkotmányos értéket közvetít és képvisel. A helyi önkormányzatokra vonatkozó szabályozás tartalma és szerkezete alapvetően fenntartandó, azonban néhány tárgykörben kisebb változásra érett. A területi beosztás szabályozását követően a helyi önkormányzati fejezet a területi egységeket nem szabályozza, hanem meghatározza, hogy mely szinteken működik helyi önkormányzat. A helyi önkormányzáshoz való kollektív (közösségi) jog jelenleg a választópolgárok adott területen élő közösségét jelöli meg a jog alanyaként, holott ők az önkormányzásnak forrásai, letéteményesei (régiesen: desztinatáriusai), az önkormányzati jog alanya a választott testület. A helyi népszavazás és népi kezdeményezés kivételes önkormányzási forma, melynek alapvető szabályai az országos népszavazásról rendelkező szabályoknál is elhelyezhetők. A szabályozás fenntartja az önkormányzatok alapjogain nyugvó, bírói és alkotmánybírói védelem alatt álló önálló igazgatási és szabályozási autonómiát, az alapjogokon azonban kisebb pontosítást végez; megeremti egyúttal a kötelező társulás előírásának kivételes törvényi lehetőségét. A megyei önkormányzatoknak a települési önkormányzatoktól való eltérésére a szövegnek utalnia kell. Az önkormányzati feladatok esetében utalni kell a fakultatív (önként vállalt) feladat-ellátás lehetőségére.

A fővárosban és a fővárosi kerületekben, a megyékben, városokban és községekben az ott élő választópolgárok közösségét érintő, törvényben meghatározott helyi közügyek önálló, demokratikus intézése és a helyi közhatalomnak a lakosság érdekében való gyakorlása céljából helyi önkormányzatok működnek.

A helyi önkormányzatok a feladataikhoz igazodó, egyenlő alapjogokkal, de eltérő kötelezettségekkel rendelkeznek. A helyi önkormányzat önállósága és hatásköreinek jogszerű gyakorlása védelme érdekében a közigazgatási bírósághoz, alapjogai védelmében az Alkotmánybírósághoz fordulhat jogvédelemért. Az önkormányzathoz való jog a közvetlenül választott képviselőtestületet illeti meg, gyakorlásában a települések esetén közvetlenül választott polgármester, a megyék esetében az elnök is részt vesz. A testület és a polgármester közvetlen választásáról, a megbízatás hosszáról és lejártáról az Alkotmány az eddigieknek megfelelően rendelkezik.

A testületet a megbízatás lejárta előtt az Országgyűlés feloszthatja (az erre utaló hatásköri szabályt az Országgyűlés fejezetében kell szabályozni); a felosztatás a polgármester és az elnök megbízatását is megszünteti. A testület törvényben meghatározott módon kimondhatja a saját felosztását, ez azonban nem érinti a közvetlenül választott polgármester megbízatását. A kormánnyal és a központi államigazgatással, valamint kisebb részben az Országgyűléssel szembeni önállóság védelme érdekében a helyi önkormányzati képviselőtestület alapvető hatáskörei önkormányzati alapjogként kerülnek meghatározásra. E jogok garanciáit sarkalatos törvény tartalmazza, a jogok lényege törvénnyel sem vonható el (nem üresíthetők ki), törvénnyel azonban kivételes és közérdekből, azzal arányosan korlátozhatók.

Az önkormányzati alapjogok (vagy szóhasználatától függően: alapvető hatáskörök) „anyajogaként” helyi képviselőtestület a törvényben meghatározott vagy az önként vállalt feladat- és hatáskörei ellátása során önállóan szabályoz és igazgat, döntése csak törvényességi okból vizsgálható felül, ennek érdekében:

- megilleti a rendeletalkotás joga törvény felhatalmazása alapján, annak végrehajtására és törvényben nem szabályozott helyi közügy önálló rendezésére;
- tulajdonával és bevételeivel a testület önállóan rendelkezi, kiadásait önállóan eszközli, vagyonával a törvény keretei között saját felelősségére gazdálkodhat – ez a jog a törvényben előírt vagy önként vállalt feladataival összefüggésben illeti meg;
- a kötelező önkormányzati és az átadott államigazgatási feladatok ellátásához azokkal arányos költségvetési támogatásra jogosult;
- a törvény keretei között meghatározza a helyi adók mértékét és önállóan dönt egyes adók fajtájáról (bevezetéséről);
- a törvényben rögzített szervezeti rend alapján, annak keretei között önállóan határozza meg működési rendjét (ennek részeként jelképeket alkothat, kitiüntetések és elismerő címeket alapíthat);
- szabadon társulhat más helyi önkormányzattal, de törvény a hatékony és eredményes feladatellátás érdekében, kivételesen előírhatja meghatározott társulásban való részvételét.

A képviselőtestület szerveként változatlanul szabályozandó az Alkotmányban a polgármester, a megyei elnök, a bizottság, a jegyző és a hivatal; az Alkotmány megemlítheti az alpolgármestert. Új elemként meghatározott méretű vagy típusú önkormányzat esetére nézve a sarkalatos törvény elrendelheti a képviselőtestületi

mandátum–arányokat tükröző, a polgármester elnöklésével működő végrehajtó testület létrehozását az önkormányzati döntések végrehajtásának szervezésére és irányítására.

Az alapjogok szabályozásán túl az Alkotmány utaljon arra, hogy testület egyes szervei vagy tisztségviselői felhatalmazhatók államigazgatási feladatok végzésére és hatáskörök gyakorlására – az eddigiektől eltérően a hivatal ügyintézőjének nevesítésére az Alkotmány szintjén nincsen szükség, míg a jegyző önkormányzati jellegének megfelelően ő is csak törvényben vagy törvényi felhatalmazáson nyugvó kormányrendeletben kaphat felhatalmazást.

5. Az Alkotmány a jelenlegiektől eltérően a végrehajtó hatalom részeként szabályozza a Magyar Honvédség, mint fegyveres erő feladatait, és az irányítására vonatkozó jogköröket, kiemelve, hogy azok – az Alkotmányban írt korlátok között – alapvetően a Kormányt illetik meg. A rendészeti szervekre vonatkozó irányítási jogkörök a Kormány hatáskörei között nyernek szabályozást, ezek nevesítése nem az Alkotmányba tartozik.

Az Alkotmány rögzíti a Magyar Honvédség alapvető rendeltetését és meghatározza a sarkalatos törvénybe foglalandó garanciális szabályozási tárgyköröket. A Honvédség szükségállapot idején történő belső alkalmazása (felhasználása) nem az Alkotmányba való szabályozási tárgykör.

A Magyar Honvédség, a Rendőrség és a nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagjai számára a párttagság, a politikai tevékenység, továbbá az aktív és passzív választójog területén fennálló korlátozást az adott alapjogra vonatkozó szabályozásnál javasoljuk elhelyezni, amennyiben ezek fenntartására továbbra is szükség van.

A fentiek érdekében az Alkotmány az alábbiakról rendelkezék:

A Magyar Honvédség alapvető kötelessége a haza fegyveres katonai védelme és a nemzetközi szerződésből eredő kollektív védelmi feladatok ellátása. A Magyar Honvédség szükségállapot idején, ha ahhoz a rendőrség alkalmazása nem elegendő, sarkalatos törvényben szabályozottak szerint felhasználható a rend helyreállítására.

A Magyar Honvédség feladatairól és a működésére, irányítására, vezetésére vonatkozó részletes szabályok sarkalatos törvény rendelkezik.

Az Alkotmány megerősíti, hogy a Magyar Honvédség irányítására alapvetően Kormány jogosult, e jogkörét az alkotmánnyal összhangban álló nemzetközi szerződés korlátozhatja. Az Alkotmány egyes irányítási jogköröket az Országgyűlés, a köztársasági elnök és a Honvédelmi Tanács hatáskörébe utalhat.

Így, a Kormány az Alkotmányban (az Országgyűlés, az államfő és a Honvédelmi Tanács hatáskörei között) meghatározott esetek kivételével dönt a Magyar Honvédség országon belüli vagy külföldi alkalmazásáról, külföldi fegyveres erők magyarországi, vagy az ország területéről kiinduló alkalmazásáról, a Magyar Honvédség külföldi, illetve a külföldi fegyveres erők magyarországi állomásozásáról, a Magyar Honvédség békefenntartásban való részvételéről, külföldi hadműveleti területen végzett humanitárius tevékenységének engedélyezéséről az Országgyűlés felé tett haladéktalan beszámolás és a köztársasági elnök egyidejű tájékoztatása mellett, melynek részletes szabályait sarkalatos törvény tartalmazza.

6. Az Alkotmány a végrehajtó hatalmon belül szabályozza a Magyar Nemzeti Bank, mint Magyarország központi bankjának jogállását.

Eszerint a Magyar Nemzeti Bank külön törvényben meghatározott módon felelős a monetáris politikáért. A Magyar Nemzeti Bank elnökét (vagy kormányzóját) a köztársasági elnök hat évre nevezi ki. Az Országgyűlés ellenőrző szerepét biztosítandó

a Magyar Nemzeti Bank elnöke (kormányzója) a bank tevékenységéről évente beszámol az Országgyűlésnek. A jogforrási rendbe való illesztése miatt az Alkotmánynak külön rendelkeznie kell a Magyar Nemzeti Bank elnöke (kormányzója) által a külön törvényben meghatározott feladatkörében kibocsátott rendeletről, amely törvénnyel nem lehet ellentétes. A hivatalos lapban történő kihirdetésről nem az MNB-nél, hanem általános jelleggel, a jogszabályoknál kell rendelkeznie az alkotmánynak.

A BÍRÓI HATALOM

1. Az Alkotmány a bírói hatalom részeként (gyakorlójaként) szabályozza és az alkotmányvédelem intézményeként hozza létre az Alkotmánybíróságot, az igazságszolgáltatást végző és jogvédelmet biztosító bíróságokat, az igazságszolgáltatásban közreműködő ügyészséget. A szabályozás utal a közjegyzőkre és az ügyvédségre is. Az Alkotmány nem a bírósági szervezet vagy az Alkotmánybíróság szervezeti és működési szabályzata, ezért az alapvető és el nem vonható hatáskörök rögzítése, a bírói függetlenség garanciái, a sarkalatos törvények szabályozási tárgyköreinek megjelölése mellett az alkotmánybírósági és bírósági szervezettel részletesen nem foglalkozik. Új hatásköri elemként, immár kiemelten megjelenik a közhatalom ellenőrzése és a közjogi jogviták elbírálása, ezért az Alkotmány rendelkezik a Közigazgatási Bíróság felállításáról. A bírói szintek elnevezésében visszatér a hagyományos (történeti) nevekhez. Mindezek alapján az Alkotmány az alábbiakat tartalmazza:

Az Országgyűlés által, az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával megválasztott alkotmánybírákból álló Alkotmánybíróság az Alkotmány érvényesülése és az alkotmányos jogok védelme érdekében felülvizsgálja a jogszabályok alkotmányosságát és ellátja az Alkotmánybíróság szervezetéről és működéséről szóló sarkalatos törvénnyel hatáskörébe utalt feladatokat, az alkotmányellenesség megállapítása esetén megsemmisíti a törvényeket és más jogszabályokat. Az alkotmánybírák nem lehetnek tagjai pártnak, és az Alkotmánybíróság hatásköréből adódó feladatokon kívül politikai tevékenységet nem folytathatnak, jelölésükre az Alkotmányban jelenleg meghatározott módon kerülhet sor.

A bíróságok a bírói hatalom gyakorlása útján, jogalkalmazási tevékenységük során az Alkotmány és az alkotmányos jog szabályai érvényesítésével védik és fenntartják az alkotmányos rendet, védik a természetes személyek és más jogalanyok jogait és törvényes érdekeit, büntetik a bűncselekmények elkövetőit, elbírálják a jogvitákat. A bíróságok a vitássá tett vagy megsértett jogról - törvényben szabályozott eljárás során - véglegesen döntenek. Ítélező tevékenységük mellett, annak csorbítása nélkül ellátják a törvényben előírt más feladatokat.

A közigazgatási bíróságok a közigazgatás törvény alá rendelésének fenntartása érdekében felülvizsgálják a közigazgatás működésének és a közigazgatási cselekmények törvényességét és azt, hogy az utóbbiak összhangban legyenek azokkal a célokkal, amelyek érdekében sor kerül rájuk, biztosítják a helyi önkormányzatok jogainak védelmét, elbírálják a közigazgatási jogvitákat és ennek során a törvényben előírt módon hatékony jogvédelmet biztosítanak. Sarkalatos törvényben rögzített módon gyakorolják a helyi önkormányzati rendeletek és más normatív döntések törvényessége feletti felülvizsgálatot.

A bírói hatalom meghatározásaként az Alkotmány maga utaljon arra, hogy a bíróság végleges határozata mindenkire kötelező, ideértve azt is, ha a bíróság valamely ügyben hatáskörét vagy ennek hiányát állapítja meg.

A hivatásos bírákat sarkalatos törvényben meghatározott módon a köztársasági elnök nevezi ki, illetőleg menti fel. A kinevezés részeként a bíró esküt tesz az Alkotmányra. A bírákat tisztségükből csak sarkalatos törvényben meghatározott okból és eljárás keretében lehessen elmozdítani, ugyanilyen törvény szabályozza jogállásuk alapvető garanciáit.

A bírák függetlenségének szabályozása során az Alkotmány ne csak azt mondja ki, hogy a bírák függetlenek és csak a törvénynek vannak alárendelve, hanem rögzítse, hogy a jogszabályok alapján bírói meggyőződésüknek megfelelően döntenek, az ítélezési tevékenységükkel összefüggésben nem befolyásolhatók és nem utasíthatók, továbbá a hivatásos bírót az országgyűlési képviselővel azonos mentelmi jog illeti meg. A bírák ugyanakkor nem lehetnek tagjai pártoknak és politikai tevékenységet nem folytathatnak. A bírói függetlenség oldaláról is nyerjen megfogalmazást, hogy senki sem vonható el törvényes bírójától. Továbbra is szükséges, hogy nem hivatásos bírácoknak a törvény által meghatározott ügyekben és módon az ítékezésben való részvételéről magában az Alkotmányban rendelkezni.

A bíróság tanácsban történő ítékezés főszabályát és az attól való eltérés lehetőségét (ha a törvény másképpen nem rendelkezik) szintén tartalmazza az Alkotmány.

A laikus elemek részvételének biztosítása okán ki kell mondani, hogy egyesbíróként és a tanács elnökeként csak hivatásos bíró járhat el. A nemrég beiktatott új rendelkezés – mely szerint a helyi bíróság hatáskörébe tartozó, törvény által meghatározott ügyben, egyesbíró hatáskörében bírósági titkár is eljárhat, aki e tevékenysége során független, csak a törvénynek van alárendelve – kiegészítendő azzal, hogy a titkároknak esküt is kell tenniük.

A bírói hatalom gyakorlására az Alkotmány nevesíti az egyes bírói szerveket és szinteket, így megnevezi a Kúriát, mint a legfőbb bírói szervet, az ítéltáblát, a Fővárosi és a megyei törvényszékeket, a helyi és a munkaügyi bíróságokat. Különbíróságok létrehozását nem teszi lehetővé törvény számára, ami nem érinti a bíróságok belső szervezetének és hatásköri szabályainak változatlan hagyását, hiszen arról az Alkotmány nem szól. A közigazgatás törvény alá rendelésének intézményes biztosítékeként az Alkotmány megnevezi a közigazgatási törvényszékeket és a közigazgatási felsőbbbíróságot, mely utóbbi a Kúria szintjén (vagy annak önálló részeként) jön létre és működik.

A Kúriát az Alkotmány a bírósági szervezet legfőbb bírósági szerveként nevezi meg, és rendelkezik arról, hogy elnökét a köztársasági elnök javaslatára az Országgyűlés az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával választja. Másodelnökeit az elnökének javaslatára a köztársasági elnök nevezi ki. A különálló szervként létrehozandó Közigazgatási Felsőbíróság elnökét és másodelnökét hasonló módon választja az Országgyűlés. Ha a Kúria részeként megszervezett közigazgatási felsőbbbíróság jön létre, rendelkezni kell arról, hogy annak vezetője egyben a Kúria másodelnöke legyen. Ez esetben a külön választásról nem kell rendelkezni.

Kérdéses a jogegységi határozatok alkotmányos szintű nevesítése. Erre két változat képzelhető el. Az egyik („A”) fenntartja a jogegységi határozatot, de annak elfogadásához feltételeket ír elő és „megemeli” az elfogadási szintet.

„A” változat:

A Kúria az ítélkező tevékenysége mellett biztosítja a bíróságok jogalkalmazásának egységét, az azonos ügyszakban ítélkező kúriai bírók által az elnök indítványára jóváhagyott jogegységi határozatai a bíróságokra kötelezőek. A közigazgatási ügyekben a Közigazgatási Felsőbíróság bírái döntenek a jogegységi határozatról.

„B” változat

Az Alkotmány mellőzi a jogegységi határozat nevesítését. A jogalkalmazás egységét a Kúria eseti döntései közzétételével biztosítja.

A bíróságok igazgatását illetően a mai szabályok az Országos Igazságszolgáltatási Tanácsot nevesítik, továbbá utalnak arra, hogy az igazgatásban bírói önkormányzati szervek is közreműködnek. A bírói önkormányzati szervek igazgatási részvételének fenntartása mellett az új szöveg az OIT esetén is az igazgatásban való közreműködésre utaljon. Ellentmondó ugyanis, hogy az Alkotmány megnevezi a bírói szervezet legfőbb szintjének elnökét, magas szintre helyezi a tisztség elnyerését, majd az elnök (külön közigazgatási felsőbíróság esetén elnökök) legfontosabb jogkörét (a szervezet vezetése, igazgatása) más, külön szervre bízza. Ez az új szövegezés lehetővé teszi, hogy a Kormány igazságügyért felelős tagja – természetesen a bírói függetlenség sérelme nélkül – ismét részt vegyen a bíróságok igazgatásában.

Részben a függetlenséghez tartozik, de igazgatási kérdés is annak alkotmányos előírása, hogy a Kúria és a bíróságok költségvetését a központi költségvetés szerkezeti rendjében önálló fejezetekként kell megjeleníteni.

2. Az ügyészségre, mint az igazságszolgáltatás állami közreműködőjére vonatkozó legfontosabb szabályokat az Alkotmánynak kell tartalmaznia.

A legfőbb ügyész és az ügyészség az igazságszolgáltatás közreműködőjeként az állam büntető igényét érvényesíti, közvádoló. Gondoskodik a természetes személyek, a jogi személyek és a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek jogait, az alkotmányos rendet, az ország biztonságát és függetlenségét sértő vagy veszélyeztető minden cselekmény következetes üldözéséről. Törvényben meghatározott jogokat gyakorol a nyomozással összefüggésben, képviseli a vádat a bírósági eljárásban. Felügyeletet gyakorol a büntetés-végrehajtás törvényessége felett és a közérdek védelmezőjeként ellátja a törvény által rá ruházott más feladatokat. A legfőbb ügyész, akit a köztársasági elnök javaslatára az Országgyűlés választ az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával, az Országgyűlésnek felelős, és működéséről köteles beszámolni. A legfőbb ügyész helyett a legfőbb ügyész javaslatára a köztársasági elnök nevezi ki. Az ügyészi szervezetet a legfőbb ügyész vezeti és irányítja, kinevezi az ügyészeket, akik nem lehetnek tagjai pártnak és politikai tevékenységet nem folytathatnak. Az ügyészségre, valamint a legfőbb ügyész és az ügyészek jogállására vonatkozó szabályokat sarkalatos törvény szabályozza.

3. Végül az Alkotmánynak utalnia kell arra, hogy az igazságszolgáltatásban más szereplők is közreműködnek, mivel ez teszi lehetővé, hogy törvény ilyen feladattal ruházza fel, vagy kötelező részvételüket írja elő.

Törvény a bírósági eljáráshoz való jog csorbítása nélkül igazságszolgáltatási feladatokat ruházhat a közjegyzőkre. Törvény szabályozza az igazságszolgáltatásban közreműködő ügyvédek jogállását és feladatait.

AZ ALKOTMÁNY MÓDOSÍTÁSA

1. Az alkotmánynak rendelkeznie kell az alkotmánymódosításokról. A szöveg és az értékrend stabilitását növeli, ha az alkotmánymódosítás egészen kivételes esetekben valósulhat meg. Ennek több formája képzelhető el, mindegyik kielégíti a jogállamiság követelményeit.

„A” változat

Az Alkotmány módosításához az országgyűlési képviselők négyötödének támogató szavazata szükséges.

„B” változat

Az Alkotmány akkor módosítható, ha a javaslatról két egymást követő Országgyűlés változatlan formában, mindkét szavazásnál külön-külön az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával dönt.

2. Kivételesen lehetővé tehető az alkotmánymódosítás népszavazás útján, de csak az Országgyűlés döntése alapján, amit népi kezdeményezés is megelőzhet.

Az Országgyűlés az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával az Alkotmány módosításáról szóló javaslatot népszavazásra bocsáthatja. A népszavazás eredményessége esetén haladéktalanul új országgyűlési választást kell tartani.

3. Végül – még a stabilitást növelő szabályok mellett is szükséges az alkotmányban magában megtiltani néhány alapvető rendelkezés módosítását, illetve az ezekkel kapcsolatos hatáskörök átadását az Európai Uniónak.

Az Alkotmánynak a hatalom forrására, a hatalommegosztásra, a nemzeti jelképekre, az Alkotmány kötelező erejére, az alapjogok védelmének kötelezettségére, és korlátaira, valamint az élet védelmére és a jogegyenlőségre vonatkozó rendelkezései nem változtathatók meg, ezeket korlátozó nemzetközi szerződés nem köthető és az ezekkel kapcsolatos állami hatáskörök gyakorlása nem engedhető át az Európai Uniónak.

ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

1. Az Alkotmány hatályba léptetésére az Országgyűlésnek több lehetősége van. Mivel az Alkotmány az államszervezet lényeges szabályait nem tartalmazza, Magyarország alkotmányos működése csak akkor biztosítható, ha ezekkel egyidőben lép hatályba, avagy más módon gondoskodik az alkotmányellenes helyzet kiküszöböléséről.

„A” változat

(akkor alkalmazható, ha a sarkalatos törvények készen állnak)

Az Alkotmány a kihirdetését követő harmincadik napon lép hatályba

„B” változat

(akkor alkalmazható, ha a sarkalatos törvények még nem állnak készen)

Az Alkotmány ..... lép hatályba

„C” változat

(akkor alkalmazható, ha nem ismert, hogy a sarkalatos törvények mikor készülnek el)
*Az Alkotmány hatályba léptetéséről a köztársasági elnök dönt, ennek hiányában
..... lép hatályba*

„D” változat

(akkor alkalmazható, ha nem ismert, hogy a sarkalatos törvények mikor készülnek el)
*Az Alkotmány preambuluma, az alapelvekről és alapvető jogokról, valamint az
Alkotmány módosításáról szóló és a záró rendelkezések kihirdetése napján hatályba
lépnek. Az államfői, törvényhozó, végrehajtó és bírói hatalomról szóló rendelkezések
..... lépnek hatályba.*

2. Az alkotmány hatályba léptetésével egyidejűleg rendelkezni kell a korábbi alkotmány hatályon kívül helyezéséről.

Az Alkotmány hatályba lépésével egyidejűleg az 1949. évi XX. törvény összes módosításával együtt hatályát veszíti.

3. Nem zárható ki, hogy az alkotmány hatályba léptetésével egyidejűleg rendelkezni szükséges átmeneti (szervezeti és személyi) szabályokról, illetve felhatalmazó rendelkezéseket is kell alkotni. Ezek azonban lehetőség szerint kerülendők, mert az alkotmány ünnepélyessége ellen hatnak.